

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՍՐՏԷ՝ ԽՕՍՖԵՐ

«Քեզ միայն մեղայ Տէր
եւ չոր առաջի քա առաջ»:
ՍԱԼՄՈՍ

Սուրբ Գիրքը աստուածային է գերազանցօրէն, վասնզի հոն մարդկային հոգին այնքան ճիշդ կերպով պատկերացուած է՝ որ դարերը փոխանակ զայն տփգունելու, աւելի յստակ ու խոր կ'ընծայեն: Երեք հազար տարիներ առաջ գրուած, սակայն հաւատարմօրէն կը պատմէ մարդկային հոգիին ներշնչումները, կասկածները, տագնապները: Ո՞ր մարդ, ո՞ր ժողովուրդ հոն չի գտներ իր պատմութիւնը, իր կեանքին պատկերը:

Եթէ համեմատութեան զննեք սաղմոսները օտար ժողովուրդներու կրօնական գիրքերու հետ, պիտի տեսնենք թէ անոնցմէ իւրաքանչիւրը կը պատմէ որոշ ազգի մը եւ ժողովուրդի մը կեանքը, իսկ սաղմոսներու մէջ կայ մարդկայինը, բոլոր գարեւրու մարդուն կեանքը: Յոյն մը, հնդկի մը, բարբարոս մը չէ որ մեզի կ'երեւի այդ էջերուն վրայ, այլ մարդկային հոգին իր դարաւոր պահանջներով, սրբութեան, սիրոյ եւ ներուզամտութեան ձգտումներով: Ս. Գիրքը վեր է բոլոր սեփական ժամանակներէն: Մարդկային իւրաքանչիւր դարը անկատար է, ուր արժէքները ստէպ կը բարձրացունին ու կը խոնարհեցունին, օր մը միտքը, միւս օր սիրտը կ'ընդլայնէ իր տիրապետութեան շրջանակը, եւ ամէն դար այսպէս կը փորձելի երեակայել թէ իր հետ ունի բովանդակ ճշմարտութիւնը, անոր համար մարդկային դարաշրջանները շատ յաճախ, նեղ միտ, աղանդաւոր եւ անգութ են, վասնզի մարդկային հոգիին մէջ կողմը միայն նկատի ունին:

Սուրբ Գիրքը միայն արժանի է մարդկութեան գիրքը կոչուելու, վասնզի ան լոկ կրցած է պատկերել մարդը այնպէս՝ ինչպէս որ ան կրնայ ըլլալ իր բոլոր մեծութիւններով, թշուառութիւններով, դիտուած մարդկայինէն աւելի աստուածային

հայեցողութեամբ, առանց նկատումներու եւ լիակատար:

Բնաբանն աղաղակն է յիծ ու մեղաւոր հոգիին մը, դառն խոստովանութիւնը Դաւիթ Թագապսակ մարգարէին: Զմեռ ու զեր հոռ պատմել իր զոյգ ոճիրները, որոնց խղճահարութեան ներքեւ՝ անշուշտ իր հոգիէն պէտք է փրթած ըլլայ այս աղաղակը: Առարկան ըլլալ այնքան շնորհներու, եւ թունաբարել Աստուծոյ օրէնքը այնքան բրտօրէն. ճանչնալ երկնային ուրախութիւնները, եւ թողուլ որ աղատի իր հոգին. սաղմոսներովն ըլլալ Աստուծոյ փառքին, եւ ապա խալտառակել ինքզինքը ամբողջ ժողովուրդներու առջև: Այս բոլոր հակասութիւնները կը միանան ընելու համար Դաւիթը աննման օրինակ մը մեղաւորի, բոլոր ժամանակներու համար:

Մարդը ըստ ուսանց, պարտապան մըն է իր պարտաւորոյ՝ Աստուծոյ առջև. առած է անկէ բաներ ու պարտի վճարել զանոնք տոկոսով: Խնդն հաշուեկէիւ: Սուրբ Գիրքը, մանաւանդ Նոր Կտակարանը, վեր է այս արտում առեւտուրէն: Գիրտունէութիւնը կը ներէ երբ արժանի նկատէ ենթական ներողամտութեան, առանց նկատի ունենալու մեղքերու թիւը: Եւ անոնց օրակը: Մաքսաւորներ, պոռնիկներ, աւազակներ, չիթ մը արցունքով, վայրկեանի մը անկեղծ զղջումով, կրնան կործանել իրենց մեղքերուն լեռները:

Մեզմէ իւրաքանչիւրը որ կը ճանչնայ ինքզինքը, եւ գիտէ իր յայտնի եւ անյայտ մեղքերը, երբ կը մտածէ Դաւիթ մասին, մեղքին մեծութիւնը չէ որ կը գրաւէ իր ուշադրութիւնը, այլ անկեղծութիւնը, ուժգնութիւնը զղջումին: Մեղանչելը աւանգ մարդկային է եւ անխուսափելի, չենք կրնար չմեղանչել, աւելի մեծ յանցանք է սակայն մեղանչելէն աւելի անկէ փախչիլը, զայն ուրանալը, զայն դիմադրաւել չուզելը, չզղջալը մէկ խօսքով: Մարդը Աստուծոյ կ'երթայ հեռանալով յաճախ անկէ, անա կեանքին ճշմարտազանց իրողութիւնը: Քանիներ ֆիլիսին ֆամէն օր, շատ յաճախ իրենց ճշմարտաներուն մէջ եւ կամ մեղքին գէժ իրենց մղած պայքարի ճակատին վրայ: Դաւիթն ալ մարդ է եւ ունեցաւ իր սայլաքաւմը: Սակայն նախնին մէկ խօսքը կը փոխէ անոր հոգին

և ինք Սևտուռոյ կը դառնայ: Բժեղ միայն մեղայ տէր և չար առաջի քո արարի՜ն:

Թէ մարդկորէն որքան դժուար է թափառորի մը համար, որ արեւելեան ինքնակալ մըն է, ամէն բան ընելու կարող, խոստովանիլ թէ ինք մեղաւոր է, երբ նկատի ունենանք իր բարձր դիրքը, իր միջավայրը, իր բարեկամները: Սակայն Դաւիթ մեծ եւ անկեղծ հոգի մըն է: Սուրբ Գիրքը կը խօսի հոգիի անբուժելի չարութեանը մասին. բայց սիրտը այն ատեն միայն վատ է, երբ կը մերժէ ընդունելու իր մեղքին պատասխանատուութիւնը: Մարդիկ առհասարակ չեն ընդունիր իրենց մեղքը, իրենց յանցանքը, յաճախ զայն կը կապեն իրենց մէջ դուրս շարժառիթներու, և կամ կը վերագրեն իրենց ընկերոջ: Ուշագրաւ է հոս սաղմոսեցողին արտայայտութիւնը, Բժեղ միայն մեղայ տէր և չար առաջի քո արարի՜ն: Էն առաջ կը ժտած է Աստուծոյ, որուն գէմ մեղանշած է: Մարդիկ առհասարակ իրենց մեղքին մէջն իսկ կը մտածեն թէ ուրիշներ տեսան, թէ կարելի է ուրանալ կամ չքմեղել զայն. և երբ ապահով են թէ ուրիշներ տեսած չեն զայն, կամ կարելի է ու եւ կերպով արգարանալ, յաճախ վատորէն չեն ունենար քաջութիւնը ստանձնելու համար անոր պատասխանատուութիւնը: Այս է աւագ աշխարհիկ բարոյականը, փրկել միայն երեւոյթը: Սակայն իրական ապաշխարողը մարդոց և երևոյթներուն չի կապեր իր արարքը, այլ Աստուծոյ: Բժեղ միայն մեղայ տէրն:

Կարենալ Դաւիթին հետ յայտարարելու իր մեղքը, մարդս պարտի ունենալ այն ներքին անկեղծութիւնը որ զինք գէմ առ գէմ կը բերէ մեղքին, և իրեն զգացնել կուտայ այն զգուշանքը որ մեղքին է եւ ազնիւ ու մաքուր հոգիին փոխադարձաբար: Այս անկեղծ զգացումը սակայն շատ յաճախ կը մթազնի մարդոց մէջ կարգ մը իմաստակ զտալափաներով: Մեղքը իրեն Բորգիւք, գերազանցօրէն, անձնասիրութեան, մարդիկ շատ յաճախ կը ձգտին մըտածելու թէ անձնասիրութիւնը մեղք չէ, թէ իրենք պարտականութիւն ունին մըտածելու իրենց մասին, և թէ ուրիշներ պիտի չուզէին զբաղիլ իրենցմով, եթէ իրենք չուզենային պահանջուած խնամքը իրենց

անձին նկատմամբ, Ո՞վ չուզի այդ խնամքը իր անձին և իրեններուն նկատմամբ, բընութեան ամենախոնարհ արարածներէն սկսեալ մինչև համիմատաբար աւելի բարձրագոյն կարգերը:

Դաւիթը անձնասէր մը չէ, սովորաւոր մը չէ, անձնապաշտութիւնը առաքինութիւն մը չէ իրեն համար: Գիտէ թէ մարդիկ միայն իրենք իրենց համար չեն ապրիր, թէ կեանքը նպատակ մը ունի, և թէ ոչ ոք մարդկորէն իրաւունք ունի գոցելու իր սիրտը ուրիշի ազադակին և պետքին առջև. թէ ինչ որ մեր հաճոյքը և կարծեցեալ մեծութիւնը կ'ապահովէ շատ յաճախ, ուրիշին դժբախտութեան և ցաւի գինն է:

Այս զոյգ զգացումներէն վերջ, երբ ինք կ'զգայ թէ անձնասէր եղած է, և թէ անձնասիրութիւնը մարդկային չէ, ու չի հաշտուելու ընկերութեան և անոր պահանջներուն հետ, մեղաւորը կ'զգայ թէ ինք մեղանշած է Աստուծոյ գէմ: Հոս է որ մարդուն մէջ կը ծնի կրօնական զգացումը, երբ կը մակաբերէ թէ իր բոլոր սխալները ընկերին և նոյնիսկ ինքզինքին գէմ, ուրիշը պատակ չունի, բայց թիւրիւ Աստուծոյ կամքը լուծելու իր օրէնքը: Հոգին պէտք է լեցուած ըլլայ իսկապէս աստուածային զօրութեամբ և սիրով, կարենալ վեր մընալու մարդկային բոլոր նկատումներէն, խօստովանելու համար ոչ միայն իր միտքը այլ բոլոր Դաւիթի հետ, Բժեղ միայն մեղայ Տէր և չար առաջի քո արարի՜ն: Պատասխանը այս զղջումին, Նաթանի խօսքը ուղղած Դաւիթին, Եւս տէր անցոյց զքեզ մեղս քոն:

Ինչպէս բնութեան, այնպէս ալ բարոյական օրէնքներու մէջ ներքին և փոխադարձ յաջորդականութիւն մը կայ, որոնք անմիջապէս կը յաջորդեն իրարու և կ'ամբողջացնեն զիրար: Հազիւ անձրեկի կաթիլները կը մօտենան արեւին և կը շինուի ծիածանը. հազիւ ձայնը արձակուած լեռան, կը ծնի արձագանքը. նմանապէս անկեղծ ու ամբողջական զղջումին կը յաջորդէ թողութիւնը: Ասիկա որքան քնական, նոյնքան և աւելի հոգեբանական և կրօնական իրողութիւն մըն է, որուն սքանչելի երևոյթներով լեցուն է մարդկային պատմութիւնը:

Յետոյ գիտակից հոգիին համար կեանքը աւելի է քան ինչ որ կը կարծենք առ-

հասարակ, ֆիզիք կեանքէն աւելի բարձր հոգեկան կեանքը կայ, մօտ Աստուծոյ, որ չի սահմանափակուիր շնչելու, գործելու և մտածելու մէջ միայն։ Աստուած մեր էութեան բարձրագոյն սահմանին վրայ է։ Անոր հասնելով մեր մարդկայինը իր լուսութեան կը հասնի։ Մարդուն կեանքը անվերջ կուի մըն է նիւթին և խորհուրդին, երկրաքարէ կիրքերու և բարձրագոյն խաղալին միջև։ Մարդս չի կրնար հրաժարի ոչ իր մեղքերէն և ոչ ալ Աստուծէ։ Բարիին տենչը սակայն ամենէն լուսաւոր և մեծ գիծն է մարդուն հոգիին, և այն՝ գերազանց ապացոյցը բովանդակ արարչութեան մէջ մարդուն ունեցած գիրքին անժխտելի բարոյութեանը, որով մարդը կը գիտակցի իր ըրածին և ատով կը վարէ ինքզինքն ու իրերը։

Դիւրին չէ մարդուն համար դէմ առ դէմ գալ իր մեղքին և խոստովանիլ զայն։ Հոգեկան մարդին վրայ սուբբերուն, հերոսներու, բացառիկ ու մեծաննն անհատներու միայն յատուկ է այն արարքը։ Կարօլու Ծ. Թազաւորը Սպանիոյ, տէրը Եւրոպայի կէսին և Ամերիկայի, որուն պետութեան վերայ արեւը մայր էր մտնել, իր կեանքի վերջին տարիներուն ճգնաւոր դարձաւ և մեռաւ։ Այս արքան՝ դէպի մենաստանը տանող իր մեղքը լնչ էր, պատմութիւնը կը լռէ, բայց երեւակայութիւնը կրնայ իր հրաշքին լուսարձակը նետել, տեսնելու համար այդ ծիւրանաւորի խղճմտանքին մէջ չամբողւած դժնիկը մեղքին, որ կը տանջէ և կը մղէ զինք անձնուրացութեան։

Մարդկային առաքելութիւններու ամենէն խօսուն և զեղեցիկը անկեղծութիւնն է, և բանալին իր ներքին մեծ մղուժներուն։ Ոչ մէկ բան ճիշդ կը հնչէ մարդուն վրէժէնքին մէջ որ ի բնէ անկեղծ չէ։ Որովհետեւ ստախոսութիւնը և կեղծիքը մեղքերու ամենէն սողոսկուններն են։ Մենք ինքզինքնիս կը յայանենք մեր նշմաններուն, խօսքով, նայուածքով և շարժումներով։ Ով որ կը ստէ, կեղծ նշան մը կը պարզէ գիտակցօրէն, անփստահութիւն կը ներշնչէ այն բոլոր նշաններուն վրայ, զորս պիտի կրնար պարզել աւելի վերջը, և կը կազմաւորէ գրութիւնը փոխադարձ վստահութեան, որուն վրայ կը հաստատուի մարդկային կեանքը։ Մուտք, անկեղծութեան

թեան պակասը, մեր մէջ կը խեղդէ առաքելութեանց ամէն կարելիութիւն։

Դաւիթ անկեղծ է և առաքելի, ուրբ գրական զեղեցիկ բացատրութեան համեմատ, մէկը որ «Աստուծոյ նայուածքին տակ կ'ապրէր»։ Արդ, ով որ իր բոլոր մտածումները, իր սրտին բոլոր շարժումները կը բանայ «ի ծածուկ տեսնող Հօրը», անիկա անկեղծ է ու ճշմարիտ և կեցած փրկութեան և յաւաքողութեան ճամբուն վրայ։ Մեղմէ շատեր կը նմանին անտառներու մէջ զբոսնում ժայռաքարերուն, որոնք ծածկուած են հաճոյատեսիլ, մազցիկ տունկերով, բայց դարձուցէ՛ք զանոնք, և անոնց ներքե պիտի նշմարէք զազբելի զեռուններու խումբեր, որոնք պիտի փախչին նոր թագստոցներու խնկիր։

Հոս է ահա Դաւիթին մեծութիւնը, անիկա իր բովանդակ կեանքին մէջ րոպէ մ'իսկ չունեցաւ շիկնելու Աստուծոյ առջեւ։ Վասնզի ան իր մէջ կ'ապրեցնէր բարոյական մարդու զեղեցիկ և հզօր հոգին, որ իր մարդկօրէն գալթումներէն ու անկուսներէն միշտ կրցաւ վերականգնել զինքը, և անոր ինքնակալ երեւոյթին տակ կենդանի պահանջ շարունակ մարդաբէի և բանաստեղծի խիղճը։ Մարդկօրէն մեղքեր ունեցաւ, բայց կրցաւ բարձրանալ անոնցմէ վեր և լուսլ ինքզինքը այս կեանքին մէջն իսկ։ Երջանիկ մահկանացու, որ ինքնին կերտեց իր անսահունթիւնը։ Այսպէս են մեծ հոգիները որոնք անակնկալ կերպով կը յայտնուին ու կը յայտնագործեն իրենց ցեղը։ Անոնց մեծութեան զազունքը իրենց պատկանի կամ գրեթէ ծնող ցեղին, Աստուծոյ յայտնութեան ապացոյցն է իրմով մարդուն և փոխադարձաբար։ Այդ է պատճառը երբ ինք կ'աղաղակէ։ «Ի՞նչ միայն մեղայ Տէր» կ'ընդունին պատասխանը նախ թան Մարգարէի բերանէն ձեւ Տէր անցոյց զքեզ զմեզս քոս։

Ե.

